

**ZORGORGANISATIE HET SPECTRUM IN DORDRECHT
BESTEEDT EXTRA GELD AAN GASTVROUWEN**

Eindelijk rust in de huiskamer

Voor het Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg heeft VWS extra geld uitgetrokken, vooral om meer personeel te werven. Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt valt dat niet mee. **Met creatieve oplossingen weten zorginstellingen toch nieuwe medewerkers te vinden.** Zo heeft Het Spectrum 35 betaalde gastvrouwen en -heren zonder zorgdiploma aangenomen.

tekst Edith Tulp beeld Fotobureau Roel Dijkstra

De huiskamer van een van de verpleegafdelingen in De Sterrenlanden, een vestiging van zorgorganisatie Het Spectrum in Dordrecht, oogt licht.

Aan de ene kant biedt de kamer uitzicht op het groen, aan de andere kant hebben de bewoners door open ramen zicht op de gangen. Een tiental bewoners zit in comfortabele leunstoelen voor de televisie en in hun eigen

aangepaste stoelen aan tafel. Als Jolanda Buijks (52) om vier uur binnenkomt, glimlachen sommigen. Bij iedereen hurkt ze even neer, maakt ze een praatje en kijkt of ze nog wat te drinken hebben. Een mevrouw geeft haar spontaan een zoen op de wang, en nog één... 'Vooruit,' moedigt Buijks lachend aan, 'nog eentje dan.'

Buijks is een van de dertig betaalde gastvrouwen die sinds 1 april bij Het Spectrum in dienst zijn. Daarvoor

In april 2018 kregen verpleeghuizen 435 miljoen euro meer te besteden voor de invoering van het Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg. Dat bedrag loopt op tot 2,1 miljard in 2021. Het toegevoegde budget gaat vooral naar nieuwe medewerkers, (om)scholing van huidig personeel en voor een klein deel naar andere investeringen in kwaliteit.

werkte ze 32 jaar als administratief medewerker. 'Totdat mijn vader vasculaire dementie kreeg', vertelt ze. 'Ik ben me gaan inlezen over de ziekte en behalve

mantelzorger werd ik vrijwilliger in het verpleeghuis waar mijn vader werd opgenomen. Ik zag wat voor mensonterende ziekte het was en hoe ze handen te kort kwamen. Ik had in die tijd even geen baan en toen ik deze vacature zag, sprong ik een gat in de lucht. Ik heb een brief recht uit mijn hart geschreven en toen werd ik opgeroepen voor een sollicitatiegesprek.'

Krapte op de arbeidsmarkt

Bestuurder Jurjen Sponselee van Het Spectrum benadrukt dat krapte op de arbeidsmarkt voor hen geen reden was om betaalde gastvrouwen en -heren in plaats van gecertificeerd personeel in dienst te nemen. 'Ons speerpunt was met het extra geld toezicht, gezelligheid en rust in de huiskamers te realiseren. Daar hadden we extra mensen voor nodig. Vervolgens hebben we de teams van onze negen verpleegafdelingen zelf laten kiezen of ze met gecertificeerde medewerkers of met gastvrouwen zonder diploma wilden werken. Zes afdelingen kozen voor de gastvrouwen en -heren, waarvan enkele alleen voor inzet in het weekend. Drie afdelingen wilden liever met helpenden of verzorgenden werken, omdat zij eerder inzetbaar zijn als iemand uitvalt in het zorgteam.'

Op de advertentie voor gastvrouw of gastheer volgden maar liefst 340 sollicitatiebrieven. 'We stonden ervan te kijken', zegt Ankie Willemse, manager zorg met verblijf. 'Dat voor deze functie geen diploma nodig is, haalt blijkbaar een belangrijke drempel weg om in de zorg te gaan werken. Het aanbod was heel divers, jong en oud, mensen die

De Swinhove Groep in Zwijndrecht heeft zijn vrijwilligers de keuze gegeven om betaalde gastvrouw te worden. Bestuurder Lilian Bouman: 'Wie dat wilde, hebben we aangenomen. Beide rollen overlappen elkaar, maar de betaalde gastvrouw heeft andere verantwoordelijkheden en verplichtingen, hoewel je natuurlijk met een vrijwilliger ook afspraken maakt. Bij de vrijwilligers benadrukken we vooral het een-op-eencontact met de cliënt. De betaalde gastvrouwen zetten we in op de drukke tijdstippen in de ochtend en avond. We zijn nog wel een beetje zoekende naar hoe we de functies goed op elkaar kunnen laten aansluiten. Dat doen we door met elkaar in gesprek te zijn – verzorgenden, artsen, vrijwilligers en gastvrouwen – en te kijken naar wat ieders rol is in het geheel, hoe we die invullen, hoe er samen wordt gewerkt en dat alles natuurlijk in het belang van het welzijn van de cliënt.'

> geen enkele ervaring in de zorg hadden, maar ook opvallend veel die vroeger in de zorg werkten en diploma's hebben die verlopen zijn.' Omdat de taken van de gastvrouw duidelijk waren, was het niet moeilijk daar een profiel aan te koppelen. 'Affiniteit met en aandacht voor de doelgroep, inlevingsvermogen hebben, flexibel zijn, toezicht kunnen houden en signaleren als er iets aan de hand is, kunnen samenwerken en vooral gezelligheid en sfeer brengen in de huiskamer,' somt Willemse op. 'Op de ene afdeling wilden ze een jong energiek iemand, op de andere afdeling juist oudere mensen met levenservaring.' Uiteindelijk zijn er dertig gastvrouwen en vijf gastheren tussen de 19 en 63 jaar aangenomen op een totaal van 250 bewoners die wonen in de vestigingen De Sterrenlanden en Vreedonk. Ze krijgen een salaris conform de cao VVT functiegroep 15.

Overlappen

De werkzaamheden van een deel van de ruim driehonderd vrijwilligers die ook op de verpleeghuisafdelingen zijn ingezet, overlappen wel die van de betaalde gastvrouwen, beaamt Willemse. 'Maar de meeste vrijwilligers zijn gepensioneerd. Zij willen geen rooster, verplichtingen en verantwoordelijkheden die bij een betaalde functie horen. Vaak zijn ze ook niet beschikbaar tijdens het avondeten of in het weekend.' Vrijwilligster Jeanne Hommerin (68) kan dat beamen. Zij helpt twee keer twee uur per week op de afdeling waar haar man die aan Alzheimer leed, is overleden. 'Toen mijn man er nog was, zag ik mensen die bijna geen bezoek krijgen. Die eenzaamheid raakte me. Daarom ben ik vrijwilligster geworden. Ik vind het leuk en het geeft me

'Wij horen hele positieve verhalen over de inzet van betaalde gastvrouwen', zegt Atie Schipaanboord van **ouderensbond Anbo**: 'Ze houden toezicht in de huiskamer, schenken koffie, maken een praatje, ze zijn belangrijk voor een prettige huiskamersfeer. Verpleegkundigen en verzorgenden kunnen nu met een gerust hart het werk doen waarvoor ze zijn opgeleid. De druk is voor hen van de ketel. Dankzij de gastvrouw is er meer mogelijk en kan er beter aan behoeften worden voldaan. En nu er ruimte is gastvrouwen te betalen kun je vanuit een profielfunctie de zorg beter organiseren.'

Zorgorganisatie Vredewold in Leek gebruikt de extra gelden vooral voor interne opleiding, begeleiding en coaching van zowel vaste medewerkers als zij-instromers. Bestuurder Ismay Kremers: 'Zo hebben we de nieuwe functie woonondersteuner binnen Vredewold gecreëerd. De woonondersteuner heeft als taak cliënten te begeleiden bij hun dagelijkse activiteiten en te ondersteunen bij hun verzorging. We werven daarvoor helpenden die een interne opleiding op maat krijgen. Bij de selectie kijken we naar competenties en hoe die inzetbaar zijn in een team. Daarnaast richten we ons op een goede mix van medewerkers en onderlinge samenwerking. Globaal gezien houdt de woonondersteuner toezicht, volgt hij de cliënt, helpt hij zonodig met wassen en aankleden en bij de toiletgang. Vooralsnog hebben we enkele woonondersteuners in dienst, maar daar komen er spoedig meer van.'

voldoening iets voor deze mensen te betekenen. Werken hoeft ik niet meer en daarom wil ik geen betaalde gastvrouw worden. Daar zitten verantwoordelijkheden en onregelmatige diensten aan vast die ik niet zie zitten.'

'Boven verwachting,' noemt Willemse de inzet van de gastvrouwen. 'Iedereen is enthousiast, die signalen krijgen we ook uit de cliëntenraad en de OR. De bewoners en familie zijn blij met meer persoonlijke aandacht. De gastvrouwen brengen niet alleen rust in de huiskamer maar dankzij hen kan het zorgpersoneel nu ongestoord hun werk op de kamers van de bewoners doen. Het vergde in het begin wel wat van de zorgteams, die de gastvrouwen moesten begeleiden en inwerken. En het was bovendien nogal wennen voor iedereen. Maar dat er maar weinig verloop is, laat zien dat het goed heeft uitgepakt.' Inmiddels zet Het Spectrum ook in op scholing van de gastvrouwen. Drie kandidaten worden opgeleid tot verzorgende en helpende. 'Mooi meegenomen,' vindt Willemse.

Verzorgend type

Buijks inspecteert de koelkast in haar huiskamer. Ze werkt er vijf dagen in de week en om het andere weekend van 4 tot 8 uur. 'Ik ben een verzorgend type en vind koken leuk. Voor de broodmaaltijd maak ik altijd iets extra's, zoals worstjes of saucijzenbroodjes. Het is fantastisch dat wat vroeger een vrijwilligersbaan was, nu betaald wordt. Maar ook terecht. Er zijn dagen dat we ons te pletter lopen. Om alles in de gaten te houden, heb je eigenlijk ogen in je achterhoofd nodig. Wat dat betreft vind ik het een grote verantwoordelijkheid, het kan zo snel gaan als er wat gebeurt. Ik vind het alleen zwaar als mensen agressief worden en de rust verstoren, maar we kunnen altijd de andere leden van het team

oproepen. En ja, de baan voldoet wel aan mijn verwachtingen. Doorgroeien tot verpleegkundige of verzorgende wil ik niet, dan heb je maar een bepaalde tijd die je aan een bewoner kunt besteden en wordt het een heel ander verhaal. Wel vind ik het fijn dat ons cursussen wordt aangeboden, zoals eten geven aan mensen met slikproblemen, EHBO of hoe om te gaan met agressie.'

Boventallig

Ook gastvrouw Irene Verwaal (60) ziet zichzelf geen mensen wassen. Zij staat in de huiskamer naast die van Jolanda. In het verleden werkte ze bij een bank, totdat ze boventallig werd verklaard. 'Ik ben gaan werken als vrijwilliger op een huiskamer bij een zorgorganisatie in Ridderkerk,' vertelt ze. 'Later werd ik er aangenomen als huiskamerassistente, maar kreeg daar te veel taken die ten koste gingen van het contact met de bewoners, zoals schoonmaakwerk. Hier vind ik het superleuk omdat je alleen maar bezig bent met de bewoners. Je moet wel echt van binnenuit gemotiveerd zijn. De bewoners voelen het meteen als je niet geïnteresseerd bent of het niet meent. Soms zingen we liedjes, doen we een spelletje, zoals dammen ... tenminste als alle stenen er zijn. We hebben iemand op de afdeling die alles laat verdwijnen, dan vind je die stenen op de gekste plaatsen terug.' 'Het klinkt cliché, maar als ik van een bewoner een lach krijg, is mijn dag goed,' zegt Buijks. 'Wat me enorm aangrijpt is de eenzaamheid. Er zijn veel mensen die maar heel weinig bezoek krijgen. Dat kun je een beetje oplossen door een praatje te maken. Ik zei vandaag tegen een bewoner dat ze me drie weken niet zou zien omdat ik op vakantie ga. Toen zei ze: "Ik ga voor je bidden dat je mooi weer hebt". Dat doet me wat.' ■